

Vojenské správní úřady některých členských států NATO

Tak jako Česká republika má podle zákona zřízeny vojenské správní úřady, které vykonávají státní správu a současně plní úkoly obrany státu, tak i ostatní členské státy NATO mají podobné orgány. Jejich celkový počet je zpravidla odlišný a většinou závisí na tom, zda má stát všeobecnou brannou povinnost či již plně profesionální armádu. Následující příspěvek popisuje činnost a úkoly vojenských správních úřadů některých členských států NATO v Evropě.

Úvod

Vojenské správní úřady mají dlouholetou úspěšnou činnost a za uplynulé období dokázaly svoji zásadní opodstatněnost, jak při mírovém doplňování armády, tak při mobilizaci ozbrojených sil. Jednotlivé členské státy NATO jim přisuzují významnou roli. Ne všechny mají stejnou organizační strukturu, stanovené úkoly, systém a způsob činnosti. V zásadě jsou přizpůsobené situaci a výhodnosti podmínek, za kterých armáda zadané úlohy plní. V případě Řecka má vliv i bezpečnostní prostředí v jeho nejbližším prostoru.

Slovensko

Současné územní vojenské správy byly zřízeny zákonem č. 319/2002 Z.z. z 23. května 2002 o obraně Slovenské republiky. Vykonávají v prvním stupni státní správu na úseku obrany státu ve svých územních obvodech. V současné době existuje ve Slovenské republice 8 územních vojenských správ: Bratislava, Trnava, Nitra, Trenčín, Banská Bystrica, Žilina, Košice a Prešov. Jejich území je tvořeno územními obvody tvořícími kraj. Tak např. územní vojenská správa Banská Bystrica má působnost pro Banskobystrický kraj (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Krupina, Lučenec, Poltár, Revúca, Rimavská Sobota, Velký Krtíš, Zvolen, Žarnovica, Tiár nad Hronom).

Zákonem č. 570/2005 Z.z. z 8. listopadu 2005 byly územní vojenské správě na úseku obrany státu stanoveny následující úkoly:

- ❑ vedení evidence registrovaných občanů a občanů zařazených do záloh ozbrojených sil pro potřeby ozbrojených sil, povolávání do výkonu mimořádné služby, příprava, zabezpečení a vykonávání mobilizace ozbrojených sil,
- ❑ realizace osvobození občanů od výkonu mimořádné služby,
- ❑ vedení dokumentace občanů povinných vykonat alternativní službu místo mimořádné služby a povolávání evidovaných občanů do výkonu alternativní služby,
- ❑ povolávání registrovaných občanů na odvod v době války a válečného stavu,
- ❑ vykonávání odvodu a přezkumu zdravotní způsobilosti občanů, kterým vznikla branná povinnost,
- ❑ vyřazování občanů, kterým vznikla branná povinnost, z evidence po zániku branné povinnosti,

- ❑ vedení evidence občanů, kteří vykonali státní službu profesionálních vojáků v ozbrojených silách po zániku jejich branné povinnosti, a z evidence poskytuje informace a výpisy pro oprávněné osoby podle zvláštního předpisu,
- ❑ vykonávání ve spolupráci s obvodním úřadem a obcí výběr nemovitostí a věcných prostředků potřebných pro zabezpečení obrany státu a vedení jejich evidence,
- ❑ předkládání podkladů na rozhodnutí obvodního úřadu o uložení povinnosti poskytnout věcné prostředky a nemovitosti potřebné v době války nebo válečného stavu na plnění úkolů potřebných pro obranu státu právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými na podnikání a fyzickými osobami,
- ❑ na základě podkladů od obcí vedení evidence právníckých osob, kterým se může v období války nebo válečného stavu uložit povinnost poskytnout ubytování příslušníkům ozbrojených sil, ozbrojených sborů, Hasičského a záchranného sboru a osobám, které plní úlohy hospodářské mobilizace, návrhy na uložení této povinnosti předkládá obvodnímu úřadu,
- ❑ podíl na plnění opatření při přípravě obrany státu především v oblasti civilního nouzového plánování, krizového řízení, branné výchovy obyvatelstva a podpory činnosti vojenských zájmových sdružení,
- ❑ spolupráce s orgány místní státní správy, obcemi, vyššími územními celky, právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými na podnikání a fyzickými osobami při plnění úloh podle zákona č. 570/2005 Z.z.,
- ❑ spolupráce s obvodním úřadem při výkonu kontroly plnění úloh podle zákona č. 570/2005 Z.z. a při usměrňování obcí při plnění úloh potřebných na obranu státu,
- ❑ projednávání přestupků v prvním stupni a správních deliktů, ukládání pokut za přestupky a správní delikty podle zvláštního předpisu.

Zákonem č. 319/2002 Z.z. z 23. května 2002 byly dále zřízeny tři vyšší vojenské správy se sídlem v Bratislavě, Banské Bystrici a Košicích, jako vojenské správní úřady druhého stupně. Následně zákonem č. 570/2005 Z.z. z 8. listopadu 2005 byly vyšší vojenské správy v Bratislavě a Košicích zrušeny. Zákon č. 333/2007 Z.z. z 22. června 2007 s účinností k 31. prosinci 2007 pak vyšší vojenskou správu Banská Bystrica zrušil a jako vojenský správní úřad druhého stupně ustanovil odbor řízení státní správy Ministerstva obrany Slovenské republiky v Bratislavě.

Ve své činnosti plní odbor řízení státní správy MO SR následující úkoly:

- ❑ řídí, kontroluje a koordinuje činnost územních vojenských správ,
- ❑ spolupracuje s ministerstvy, ostatními ústředními orgány státní správy a dalšími orgány státní správy s celostátní působností, orgány místní státní správy, obcemi, vyššími územními celky, právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými k podnikání a fyzickými osobami při plnění úloh obrany státu,
- ❑ koordinuje spolupráci územních vojenských správ s orgány místní státní správy, obcemi, vyššími územními celky, právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými k podnikání a fyzickými osobami při plnění úloh potřebných pro obranu státu,
- ❑ koordinuje a řídí mobilizaci ozbrojených sil,
- ❑ vykonává ve druhém stupni státní správu na úseku obrany ve věcech, které v prvním stupni konají územní vojenské správy,
- ❑ podílí se na plnění opatření při přípravě obrany státu.

Jestliže hodnotíme termín „mobilizace“ ozbrojených sil Slovenské republiky vzhledem k mobilizaci ozbrojených sil České republiky podle zákona, zahrnuje mimo hromadného povolání vojáků v záloze a odvedení registrovaných občanů do mimořádné služby i nařízení výkonu mimořádné služby profesionálním vojákům, vojákům v záloze povoláním na výkon odborné přípravy, poskytnutí věcných prostředků a ubytování právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými na podnikání a fyzickými osobami a plnění pracovní povinnosti fyzickými osobami. Tyto úkoly jsou však podle dalších zákonů České republiky identické. Rozdíl je pouze v tom, že za občana v branném zákoně č. 585/2004 Sb., se považuje i žena. Na Slovensku se na ženy vztahuje pouze dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti. Obsazení místa občanských zaměstnankyň na tabulkách válečných počtů by bylo možné řešit zařazením v rámci pracovní povinnosti.

Polsko

Stávající vojenské správní úřady byly zřízeny zákonem č. 44/1967 Dz.u. o všeobecné povinnosti obrany Polské republiky ze dne 21. 11. 1967. Jako úřady prvního stupně působí vojenská doplňovací velitelství (Wojskowe komendy uzupełnień), kterých je 122. Jako druhý stupeň je zřízeno 16 krajských vojenských štábů (Wojewódski Sztab Wojskowy). Vzhledem k tomu, že v Polsku je stále všeobecná branná povinnost, provádí se v míru odvodní řízení a povolání k nástupu do základní služby, která trvá 9 měsíců. Pro absolventy vysokých škol je v délce 3 měsíců a pro vojáky ve službě u pohraniční stráže, prevence a policie 12 měsíců.

K základním úkolům vojenských doplňovacích velitelství patří:

- evidence (administrativa) lidských zdrojů,
- provádění odvodního řízení s osobami podléhajícími branné povinnosti,
- mírové doplňování vojenských útvarů,
- zabezpečení mobilizačního rozvinutí vojenských útvarů,
- zabezpečení služby v rámci zabezpečení obrany státu,
- spolupráce s jinými subjekty v rámci zabezpečení obrany státu.

Krajský vojenský štáb je národní teritoriální orgán řízení, který zabezpečuje cestou velitele krajského vojenského štábu velení a řízení podřízených vojenských doplňovacích velitelství a posádkových mobilizačních středisek (GOM). V rámci stanoveného teritoria plní funkci orgánu velení zodpovídajícího za koordinaci příprav vojenských útvarů, orgánů a institucí, které jsou určeny k realizaci obranných úkolů v rámci daného regionu v době války. V procesu přípravy a realizace úkolů v době míru, krize, ohrožení a války je terénním orgánem vojenské administrativy ve věcech evidence záloh, doplňování ozbrojených sil a spolupráce s orgány samosprávné a vládní administrativy ve věcech realizace úkolů vyplývajících ze zákona o všeobecné povinnosti obrany Polské republiky.

Krajský vojenský štáb řídí úkoly spojené s mírovým a mobilizačním doplňováním vojenských útvarů, útvarů civilní obrany a dalších subjektů. Dále je krajský vojenský štáb výkonným orgánem, který provádí koordinaci směrem k vojenským útvarům podřízeným velitelům pozemních vojsk, letectva a protivzdušné obrany, vojenského námořnictva a organizačních jednotek přímo podřízených ministerstvu národní obrany. Ve své činnosti spolupracuje s veliteli operačních jednotek a s organizačními nevojenskými celky na území kraje ve věcech operační přípravy a využití infrastruktury (vojenské a civilní) kraje.

Mezi zajímavé funkce krajského vojenského štábu patří formování vlastenecko-obranných postojů vojáků, vytváření a podpora vlastenecko-obranných sdružení, vytváření vhodných podmínek pro kulturně-spoolečenské vyžití a aktivity. V období válečného stavu organizuje doplňování ztrát. Zároveň je v tomto období organizátorem podsystemu realizace úkolů vyplývajících z plnění úkolů státu vzhledem k Severoatlantické alianci na teritoriu kraje.

K základním úkolům krajských vojenských štábů patří:

- ❑ zabezpečení doplňování lidských zdrojů vojenským útvarům,
- ❑ zabezpečení operačního a mobilizačního rozvinutí vojenských útvarů,
- ❑ koordinace použití podřízených vojenských útvarů v rámci odstraňování živelních pohrom, katastrof, pátracích akcí a záchraně lidských životů,
- ❑ soustředování informací pro potřeby realizace úkolů vykonávaných v rámci povinností státu,
- ❑ plánování využití nevojenských sil v rámci zabezpečení obrany státu,
- ❑ účast v plánování zabezpečení infrastruktury v rámci zabezpečení obrany státu,
- ❑ spolupráce s dalšími subjekty v rámci zabezpečení obrany státu.

Spolková republika Německo

Ve Spolkové republice Německo je v současné době všeobecná branná povinnost a zatím se nepředpokládá její zrušení, i když Strana zelených a Strana liberálů (bývalá komunistická strana DDR) tento požadavek nastoluje. Vojenská základní služba trvá 9 měsíců, tak jako civilní či alternativní služba. Není výjimka pro muže ženaté nebo žijící ve společné domácnosti s družkou a dětmi. Celkově má armáda 250 000 příslušníků, z toho je 210 000 profesionálů a 40 000 vojáků základní služby.

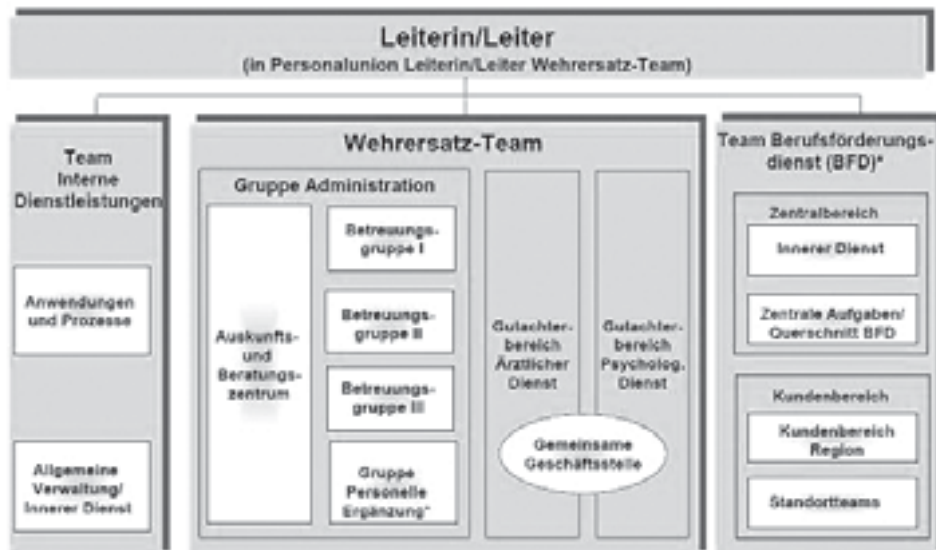
Vojenské správní úřady byly zřízeny na základě Ústavy z roku 1949, která byla novelizována v roce 1955 a 1956. Vojenské správní úřady jsou součástí teritoriální branné správy Bundeswehru, jako nezávislé části ministerstva obrany. Jsou tvořeny 4 okruhy se sídlem ve Stuttgartu, Düsseldorfu, Hannoveru a Strausbergu. Dále 66 okresními doplňovacími úřady (Kreiswehrezatämter) a pro posílení 5 odvodními centry v největších městech-regionech s velkým počtem obyvatel.

Složení okresního doplňovacího úřadu:

- ❑ ředitel,
- ❑ tým (oddělení) vnitřní služby,
- ❑ tým doplňování
 - 1x informační a poradní centrum,
 - 3x skupina obsluhy,
 - 1x mobilizační skupina (skupina personálního doplňování),
- ❑ skupina lékařské služby,
- ❑ skupina psychologické služby,
- ❑ poradní skupina (zajišťuje rekvalifikaci pro civilní povolání),
- ❑ výbor pro odpírání vojenské služby (prověřuje informace sdělené občanem).

Kreiswehrersatzamt

* Nicht bei allen KWEA

Legenda:

Leiterin/Leiter – ředitel

Team Interne Dienstleistungen – řým vnitřní služby

Wehrrersatz – Team – řým doplňování

Auskunfts und Beratungszentrum – informační a poradní centrum

Betreuungsgruppe – skupina obsluhy

Gruppe Personelle Ergänzung – skupina personálního doplňování

Gutachterbereich Ärztlicher Dienst – skupina lékařské služby

Gutachterbereich Psycholog. Dienst – skupina psychologické služby

Team Berufsförderungsdienst (BFD) – poradní skupina

Úkoly plněné okresním doplňovacím úřadem:

- ❑ provádění odvodního řízení s branci,
- ❑ provádění náboreů do služby vojáka z povolání,
- ❑ evidence vojáků v záloze
 - ❑ do 60 let věku,
 - ❑ do 65 let věku u bývalých vojáků z povolání,
- ❑ poradní činnost pro budoucí vojáky z povolání (jaké vojenské zařazení by bylo pro ně nevhodnější – podle psychologického a lékařského vyšetření),
- ❑ rozesílání povolávacích rozkazů brancům a vojákům v záloze, kteří mají nastoupit do vojenské služby.

Pracovník pro nábor není na tabulkách okresního doplňovacího úřadu, ale náborových středisek, které jsou čtyři – Berlín, Hannover, Düsseldorf a Mnichov. Dále je náborové středisko (centrum) pro námořnictvo ve Wilhelmshavenu a pro budoucí důstojníky v Kolíně nad Rýnem.

Řecko

Vojenské správní úřady jsou tvořeny 57 odvodními kanceláři (úřady). Ve své činnosti se řídí základním zákonem č. 3421/2005 FEK ze dne 13.12. 2005 o odvozech řeckých občanů a dalších nařízeních, uveřejněném ve Vládních novinách č. 302/2005 FEK ze dne 12.12. 2005. Podle tohoto zákona se odvod provádí u osob od 19 do 45 let věku a vztahuje se pouze na muže. Ženy se mohou podrobit odvodnímu řízení jen dobrovolně. Pro zajištění potřeb v období mobilizace, války nebo výjimečné potřeby v období míru je možné na základě rozkazu ministra národní obrany po rozhodnutí vládní komise pro zahraničí a obranu přizvat jmenovitě pro zařazení do ozbrojených sil i osoby, které překročily 45 let, nezávisle na jejich odvedení a kategorii zdravotního stavu. V rámci pravidelných odvodů se podaří odvést 75 % populace.

Vojenská základní služba trvá 12 měsíců jak u pozemního vojska, tak i u námořnictva a vzdušných sil. V současné době a ani výhledově se nepředpokládá její zkrácení.

Všichni, jež z důvodu svědomí odmítají vykonat svoji zákonnou vojenskou povinnost a odvolávají se přitom na své náboženské nebo ideologické vyznání, mohou být uznáni jako odpírači z důvodu svědomí a mohou vykonat službu beze zbraně nebo alternativní službu podle zákona č. 3421/2005 FEK, hlava 10, článek 59.

Uznání odpírači svědomí jsou povinni vykonat vojenskou službu beze zbraně nebo službu alternativní ve stejné délce, jako by sloužili se zbraní, zvýšenou následovně:

- ❑ Povinní k vojenské službě beze zbraně:
 - ❑ o dvanáct měsíců pro ty, jež by vykonali úplnou vojenskou službu,
 - ❑ o jedenáct měsíců pro ty, jež by vykonávali zkrácenou vojenskou službu v délce devíti měsíců,
 - ❑ o deset měsíců pro ty, jež by vykonali zkrácenou vojenskou službu v délce šesti měsíců.
- ❑ Povinní k alternativní službě:
 - ❑ o osmnáct měsíců pro ty, jež by vykonávali úplnou vojenskou službu.
 - ❑ o šestnáct měsíců pro ty, jež by vykonávali zkrácenou vojenskou službu v délce devíti měsíců.
 - ❑ o čtrnáct měsíců pro ty, jež by vykonávali zkrácenou vojenskou službu v délce šesti měsíců.

Alternativní služba trvá 18 měsíců pro ty, jež by vykonávali úplnou vojenskou službu, 16 měsíců, jež by vykonávali zkrácenou vojenskou službu v délce 9 měsíců a 14 měsíců, jež by vykonávali zkrácenou vojenskou službu v délce 6 měsíců. Na základě rozhodnutí ministra národní obrany je možné dobu zkrátit, ne však pod dobu vojenské služby se zbraní zvýšené v případě a) o polovinu a v případě b) o dvojnásobek.

Služba beze zbraně se provádí zásadně v jednotkách mimo prefektury Attika, Thessaloniky, míst narození, trvalého a přechodného pobytu zájemců, jakož i mimo centra s velkou hustotou obyvatel, jež jsou uvedeny v rozhodnutí ministra obrany. Alternativní služba se provádí v zařízeních státního sektoru, jak je dáno příslušným zákonem č. 1892/1990 FEK uveřejněném ve Vládních novinách ve znění zákona č. 3229/2004 FEK. Provádí se v zařízeních veřejného zájmu.

Základním úkolem odvodních kanceláří (úřadů) je příprava a provedení odvodního řízení, oznamovací činnost pro řecké úřady a evidence záloh. V případě krize se začleňují do štábů

vojenských řídicích složek dané oblasti. Při vyhlášení mobilizace však neinformují zálohy o nástupu k útvarům, ale tato činnost se řeší přímo cestou hromadných sdělovacích prostředků (tisk, rozhlas, televize). Vojáci v záloze nastupují k záložním plukům a jednotkám národní gardy podle údajů na povolávacím rozkaze, který mají přidělen již v době míru. Záložní pluky a jednotky národní gardy zároveň řeší povolání záloh na vojenské cvičení. Voják v záloze se povolává do ozbrojených sil v případě válečného stavu na základě rozhodnutí vlády, která zároveň stanoví věkové omezení. Jako zajímavost lze uvést vyzbrojení některých vojáků v záloze z pohraničních oblastí, sousedících s Tureckem, ručními zbraněmi.

Na rozdíl od našich vojenských správních úřadů nemají řecké jako úkol řešení obrany stanoveného teritoria, protože se stávají součástí štábu oblastní formace – vojenské řízení obrany oblasti.

Ozbrojené síly se skládají ze vzdušných sil, které jsou v počtu 23 000 osob, námořnictva 19 000 osob a pozemních sil v počtu 120 000 osob. Jako polovojenské síly pak působí četnictvo v počtu 22 000 osob. Ve srovnání s ozbrojenými silami České republiky je to více jak pětinasobek, i když ve vztahu k počtu obyvatelstva je stav plně srovnatelný. Důvodem k tak velkému početnímu stavu armády je dlouholetý vyhocený stav s Tureckem (členský stát NATO), které neustále a pravidelně narušuje vzdušný prostor a teritoriální vody Řecka. Za posledních 30 let dochází k těmto situacím rutině, téměř každodenně. Například v prvním čtvrtletí roku 2006 došlo k 434 narušením vzdušného prostoru. Jakékoliv sestřelení tureckého letadla je automaticky bráno jako vyhlášení války a z toho důvodu se používá metoda „vytlačování“ z řeckého prostoru než jakékoliv uplatňování síly. Proto je v Řecku stále uzákoněna všeobecná branná povinnost a povinná vojenská služba. Obecně se ozbrojené síly skládají z aktivní armády, národní gardy, zálohy o vysokém stupni připravenosti a ze zálohy do 50 let věku.

Španělsko

Vojenské správní úřady Španělského království jsou územními orgány, které se zřizují na úrovni autonomních oblastí a provincií (oblasti jsou vyšší celky nad provinciemi, mají svoji vládu a parlament). Autonomních oblastí je 17 a mají různý počet provincií. Například autonomní oblast Madrid, Navarra a Murcia jsou zároveň samostatné provincie, Extremadura má dvě provincie Cáceres a Badajoz, Sevilla jich má pak osm: Huelvu, Cordobu, Jaén, Granadu, Almería, Cadiz, Malagu a svoji Sevillu. Úřad v autonomní oblasti vykonává zároveň funkci i na stupni provincie. Celkově jsou územní orgány tvořeny 50 vojenskými teritoriálními úřady v hlavních městech jednotlivých provincií.

Struktura úřadu na úrovni autonomní oblasti:

- ředitel, sekretariát, proměnný počet úřadů s nižší úrovní, které odpovídají počtu provincií v dané autonomní oblasti.

Úřad na úrovni provincie:

Je podřízen úřadu na úrovni autonomní oblasti. V čele je ředitel, jmenovaný ministrem obrany. Může to být voják z povolání nebo vybraný voják ze zálohy.

Jeho struktura: ředitel, orgán podpory (skupina zabezpečení), další skupina podle zadaných úkolů, informační centrum ministerstva obrany.

Informační centrum se zřizuje ve větších městech Španělska s cílem zprostředkovat informace o ozbrojených silách a přiblížit některé poskytované služby vojenskými úřady občanům.

Úřad plní následující úkoly:

- provádění náboru do služby vojáka z povolání,
- poradní činnost pro budoucí vojáky z povolání,
- poradní činnost pro civilní personál, zařazený ve vojenských útvarech a zařízeních,
- provádění osvětové činnosti pro otázky obrany Španělska,
- evidence vojenských důchodců a řešení jejich požadavků a oprávněných nároků,
- provádění prevence pracovních rizik (otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci),
- inspekce kvality a průmyslové bezpečnosti,
- podpora mobility a další činnosti spojené se sociální ochranou vojenského personálu,
- evidence a správa nemovitého majetku.

Od 1. 1. 2003 jsou španělské ozbrojené síly plně profesionální. Velitelem vojenských sil je král Juan Carlos I. a stojí v čele Rady obrany. Ozbrojené síly Španělska jsou strukturovány do stálých sil a záložních mobilizačních sil. První z nich jsou určeny k překlenutí krizí a vedení vojenských konfliktů omezené intenzity a pro použití do konfliktů většího měřítka. Mobilizační síly jsou cvičeny a vyzbrojeny v míru s cílem použití v případě rozšířené krize. Všechny tři hlavní druhy ozbrojených sil – pozemní síly, námořnictvo a letectvo – jsou organizovány shodně do tří hlavních prvků: velitelství, bojových sil a zabezpečovacích sil.

Závěr

Vojenské správní úřady některých členských států NATO v Evropě, které jsou v článku uváděné, mají základní vliv na doplňování ozbrojených sil, jak v rámci všeobecné branné povinnosti, tak i v případě, že jsou ozbrojené síly již plně profesionální. Ve většině případů zajišťují provádění náborového řízení pro zájemce o službu vojáka z povolání.

Pro případné doplňování ozbrojených sil v krizových situacích mají připraven účinný a dokonalý systém, který zabezpečí rozvinutí na stanovené počty. Bylo by totiž velkou chybou nemít propracován tento způsob doplňování ozbrojených sil, neboť vždy platilo pravidlo, že štěstí přeje připraveným.

Na případnou mobilizaci se musíme chystat v míru a ne řešit problémy až nastanou. Uvedené členské státy NATO si situaci samozřejmě uvědomují a jsou na ni patřičně připraveny i po stránce legislativní. Všeobecně je potřeba věnovat patřičnou pozornost celkovému bezpečnostnímu vývoji nejen v Evropě, ale především ve světě. Tato situace se nesmí v žádném případě podceňovat, neboť z dlouhodobého hlediska se může velmi nevyplatit.

Použitá literatura:

NATO v 21. století. Praha: AVIS. 1999.

RIEDIGER, B. Vojenské správní úřady Bundeswehru. [přednáška] Brno 2007.

Elektronické zdroje:

www.bundeswehr.de, www.gendarmerie.de, www.hellas.org./military/index.htm, www.md.es, www.mod.mil.gr, www.mosr.sk, www.wojsko-polskie.pl, www.wp.mil.pl, www.sse.gr, www.stratologia.gr, www.zbierka.sk.